

mahAkaviH sAralAdAsaH

——
ಮಹಾಕವಿಃ ಸಾರಲಾದಾಸಃ

——
Document Information

Text title : sAralAdAsaH mahAkaviH

File name : sAralAdAsaHmahAkaviH.itx

Category : misc, article, pradIptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : October 7, 2021

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 7, 2021

sanskritdocuments.org

ಮಹಾಕವಿ: ಸಾರಲಾದಾಸ:

ಲೇಖಕ: - ನಂದಪ್ರದೀಪಕುಮಾರ:

ಸಾರಲಾದಾಸ ಉತ್ಕಲಭೂಮೌ ಶೂದ್ರಮುನಿನಾಮ್ನಾ ಪರಿಚಿತಃ . ಉತ್ಕಲವ್ಯಾಸ ಇತಿ ತಂ ಕೇಚನ ಉದ್ಘೋಷಯಂತಿ . ಅಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಕೃತಿಷು ಹಿ ಅಸ್ಯ ವಂಶ-ಪರಂಪರಾ-ವಿಷಯೇ ಕಿಮಪಿ ಲಿಖಿತಮಸ್ತಿ . ತಥ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸಾರಲಾದಾಸಃ ಪಂಚದಶ-ಶತಾಬ್ದೀಯ ಇತಿ ತತ್ಕೃತ-ಮಹಾಭಾರತ ಪರಿಶೀಲನೇನ ಪರಿಜ್ಞಾಯತೇ . ಕಪಿಲೇಂದ್ರದೇವಸ್ಯ ರಾಜನಿ ಸಾರಲಾದಾಸ ಆಸೀದಿತಿ ತೇನ ಭಣಿತಂ . ತಥಾಹಿ-
“ಜಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ತಹಿಂ ಮಹೋದಧಿ ತಟೇ . ನೀಲಸುಂದರ ಪರ್ವತ ಶ್ರೀಕಲಪ ಬಟೇ ..

ವಿಜಯೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಸುಭದ್ರಾ ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮ . ಚಾರಿಲಕ್ಷ ವತಿಶ ಸಸ್ರಾಬ್ಧ ಮಹಾತಮ ..

ಕಲಿಕಾಲ ಧ್ವಂಸನ ಕು ಭೋಗಗೋಟಿ ಪೂಜಾ . ಪ್ರಣಮಿತೇ ಖಟೈ ಕಪಿಲೇಶ್ವರ ರಾಜಾ ..” ಇತ್ಯತ್ರ ಕಪಿಲೇಂದ್ರದೇವಸ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಂ ಸ್ಪಷ್ಟತಯಾ ಸ್ಥಿರೀಕ್ರಿಯತೇ .

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಅಸ್ಯ ಪೂರ್ವನಾಮ ಆಸೀತ್ . ಪರಿಡಾ ಅಸ್ಯ ಕೌಲಿಕ ಉಪಾಧಿಃ . ಅಸ್ಯ ಪಿತುರ್ನಾಮ ಯಶೋವಂತಸ್ತಥಾ ಭಾತಾ ಪರ್ಶುರಾಮ ಆಸ್ತಾಂ . ಪಿತೃಮಾತೃಹೀನಃ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಃ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಪರ್ಶುರಾಮೇಣ ಪರಿಪಾಲಿತಃ . ಯಚ್ಚೋಕ್ತಂ ದ್ರೋಣಪರ್ವಣಿ-
“ಆಹೇ ಪ್ರಭು ಮೋತೇ ಕರ ಆಪಣಂಕ ಭೃತ್ಯ . ಯಶೋವಂತ ನಂದನ ಮುಂ ಮೂರುಖ ಅತ್ಯಂತ ..” ಅಪಿ ಚಾತ್ರ-

“ಜನ್ಮೇ ಜನ್ಮೇ ಮೂರ್ಖ ಮುಂ ನಾರಾಯಣಂಕ ಭೃತ್ಯರ ಭೃತ್ಯ . ವಾಕ್ಯ ದೇವೀ ಭಂಡಾರ ಮುಂ ಕಲೈ ಭಕತ .. ಯಶೋವಂತೀರ ನಂದನ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ ಮಮ ಹೃದೇ . ಶೂದ್ರಮುನಿ ಸಾರೋಲಾ ದಾಸ ಲೀನ ಹೋ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾದೇ ..” ಅತ್ರ ಯಶೋವಂತೀ ನಂದನ ಶಬ್ದೇನ ಸ ಆತ್ಮಾನಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದಾಸ ಅರ್ಥೇನ ಕಥಿತ ಇತಿ ಕೇಚನ ಸಮರ್ಥಯಂತಿ . ಜಾತ್ಯಾ ಶೂದ್ರೋಽಯಂ ಮಹಾಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಪಕ್ಷೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಶಾಕ್ತಃ ಬಭೂವ . ಉತ್ಕಲೀಯ ಶಕ್ತಿಪೀಠೇಷು ಅನ್ಯತಮಃ ಸಾರಲಾಪೀಠಃ ಝಂಕಡಃ ಗ್ರಾಮಃ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ ರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿರೀಕೃತಃ . ಅಸೌ “ಝಂಕಡ” ಗ್ರಾಮಃ ಕದಾಚಿತ್ ಕನಕಪುರಃ ವಾ ಕನಕಾವತೀ ಪಾಟಣಾ ಕದಾಚಿದ್ವಾ ಜಂಖೀರಪುರ ಕದಾ ಅನುಜ(ಸಾನ) ಸಾರೋಲಾ ನಾಮ್ನಾ ಚ ಪರಿಷ್ಕೃತಃ

. ಯಜ್ಞೋಕ್ತಂ ಮಹಾಭಾರತೇ ಆದಿಪರ್ವಣಿ-

“ನೀಲಸುಂದರ ಗಿರಿ ಉತ್ತರ ದಿಗ ಕೋಣೇ . ಸಾರಸ್ವತ ಭೂಮಿ ಭ್ರತಖಂಡ ಐಶಾನ್ಯೇ

ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಬೋಲಿ ಕರಿ ನದೀ ಏಕ ಗೋಟಿ . ವೃದ್ಧಮಾತಾಂಕ ಪಾರುಶೇ
ಮಹೋದಧಿ ಭೇಟಿ ..

ಸೇ ನದೀ ತೀರರೇ ಪರ್ಶುರಾಮ ಯೇ ಘಾಟೈ . ಕನಕಾವತೀ ನಾಮೇ ಪಾಟಣಾ
ಪ್ರಕಾಶೈ ..

ತಾ ಉತ್ತರೇ ಅನುಜ ಸರಲ ಬೋಲಿ ಗ್ರಾಮೇ . ವಿಜಯೇ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಸಾರಲಾ
ಚಂಡೀ ನಾಮೇ ..” ಅನ್ಯತ್ರ- “ಕನಕಪುರ ಪಾಟಣಾ ಘರ ಪರ್ಶುರಾಮ . ಮುಂಹಿ
ತಾರ ಅನುಜ ಶಾರಲಾದಾಸ ನಾಮ ..” ಯದ್ವಾ-

“ಝಂಕಡಪುರ ವಾಸಿನೀ ಯೇ ಸಾರಲಾ ದೇವೀ . ತಾಹಾಂಕರ ಕುಮರ ಮುಂ
ಶ್ರೀಸಾರಲಾ ಕವಿ ..” ಇತಿ . ಕನಕಾವತೀ-ಪಟ್ಟಣ-ನಿವಾಸೀ ತದ್ಭಾತಾ ಪರ್ಶುರಾಮೋ
ನೌಕಾವಾಹಕ-ರೂಪೇಣ ಪರಿಚಿತಃ ಆಸೀತ್ . ಝಂಕಡಪೀರಾಧೀಶ್ವರೀ ಅಲೌಕಿಕ
ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನಾ ಮಾತಾ ವಾಗ್ದೇವೀ ಸಾರಲಾ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಂ ಪ್ರತಿ ಅತೀವ ಪ್ರಸನ್ನಾ
ಆಸೀತ್ . ಸಾರಲಾದೇವೀದ್ವಾರಾ ಸಃ ಸಾರಲಾದಾಸ ಇತ್ಯುಪಾಧಿನಾ ವಿಭೂಷಿತಃ

. ಸಾರಲಾಕೃಪಯಾ ಹಿ ಮಹಾಭಾರತೋ ವಿರಚಿತಃ . ತಥಾಹಿ ಮಧ್ಯಪರ್ವಣಿ-

“ಜನ್ಮೇ ಜನ್ಮೇ ಮುಂಹಿ ಶಾಹಾಸ್ರವಾದೀ . ಪಂಡಿತ ಜನ ಮಧ್ಯೇ ಮುಂ ನ ಪಶಿಲಿ
ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ..” ಆದಿ ಪರ್ವಣಿ- “ಸೇ ಸಿದ್ಧದೇವೀ ಮೋತೇ ಪ್ರಸನ್ನ ಹೋಇಲಾ .
ಅಕಲಂತಾ ಮಹಾಭಾರತ ಮೋತೇ ಆಜ್ಞಾ ದೇಲಾ .. ಜಂಖೇರಪುರ ವಾಸಿನೀ
ಕೃಪಾಜಲ ನಂದಿನೀ . ತಾಹಾರ ಆಜ್ಞಾ ಪ್ರಮಾಣೇ ಮುಂ ಹೋಇಲಿ ಶೂದ್ರಮುನಿ
.. ಸೇ ಸಿದ್ಧದೇವೀ ಚರಣೇ ಮೋರ ಸೇವಾ . ಶೂದ್ರಮುನಿ ಸಾರೋಲ ದಾಸಕು

ಗತಿ ಮುಕ್ತಿ ದೇವಾ ..” ಅಪಿ ಚ ಮಧ್ಯಪರ್ವಣಿ- “ನ ಪಥಿ ಪಂಡಿತ ಮುಂ
ಕಲಾಇಂ ಅಭ್ಯಾಸ . ವದಂತಿ ಶೂದ್ರಮುನಿ ಗ್ರಂಥಿಕ ಶ್ರೀ ಸಾರೋಲಾ ದಾಸ ..”

ದ್ರೋಣಪರ್ವಣಿ- “ಮೂರ್ಖ ಅಪಂಡಿತ ಮುಂ ನ ಜಾಣೈ ಕಿಭಿ . ಕಿಂಚಿತೇ ಸುದಯಾ
ಮೋತೇ ಕಲೇಕ ಪಿಂಗಲಾಕ್ಷೀ ..” ತತ್ರ ಮಧ್ಯಪರ್ವಣಿ- “ಕುಸ್ಥಾನೇ ವಸಿಲಿ ನ
ವಸಿಲಿ ವಿಪ್ರಗೋಷ್ಠೀ . ಶಿಶುಬುದ್ಧಿ ಮೋಹರ ವಯಸ ಅಲಪಟಿ ..” ವನಪರ್ವಣಿ-

“ಗಿರಿಜಾ ನಂದಿನೀ ಯೇ ಸಾರೋಲಾ ಚಂಡೀ ನಾಮ . ತಾಹಾಂಕರ ಸದಯೇ
ಕಿಭಿ ಕಹಿಲಿ ಪುರಾಣ .. ರಾತ್ರ ಯಾಹಾ ಕಹೈ ತಾಹಾ ದಿವಸೇ ಲಿಖೈ . ಏಣು
ಕರಿ ಸದಯೇ ಮೋತೇ ಹೋಇಲೇ ಮಹಾಮಾಯೀ ..” ಇತಿ ಸಾರಲಾದಾಸಸ್ಯ

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ ಚ ವಿಷಯೇ ಸಯೌಕ್ತಿಕಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ವರೀವರ್ತಿ .
ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತ ಪರ್ಯಾಲೋಚನಾಯಾಃ ಕವೇಃ ಸಾರಸ್ವತಪ್ರತಿಭಾ
ಅನುಮೀಯತೇ . ವಿಲಂಕಾರಾಮಾಯಣೇಽಪಿ ತಸ್ಯ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಂ

ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ನಾಮ್ನಾ ಪ್ರತಿಫಲಿತಃ . ಯದುಕ್ತಂ- “ರಾಮಾಯಣ ವೃತ್ತಾಂತ ಕು ನಿರಂತರೇ ಘೋಷ . ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಣೇ ಭಜೇ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದಾಸ ..” ತತ್ರ ಆಶ್ರಮಿಕ ಪರ್ವಣಿ- “ಜಗನ್ಮಾತಾ ಜಹುಂ ಪ್ರಸನ್ನ ಮೋತೇ ಹೇಲೇ . ಶೂದ್ರಮುನಿ ಸಾರಲಾ ದಾಸ ನಾಮ ದೇಲೇ ..” ಇತ್ಯತ್ರ ಯದಿ ವಾ ಸಾರಲಾದಾಸೋ ವೈಷ್ಣವತ್ವೇನ ನಿರೂಪಿತಸ್ತಥಾಪಿ ಆಪಾತತಃ ಶೂದ್ರಮುನಿಃ ಶಾಕ್ತ ಆಸೀದಿತಿ ಮಯಾ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತಂ . ದೇವೀ ಸಾರಲಾಂ ಪ್ರತಿ ತಸ್ಯ ಅಂತರಿಕಭಕ್ತಿಃ ಇತ್ಥಂ ಪ್ರಮಾಣಯತಿ ಮಹಾಭಾರತೇ- “ಅದೃಷ್ಟಿಕಿ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಂಹಿ ಕರಾಇಲಿ ಆಣಿ . ಕೃಪಾ ಕರಿವಾರು ಸಾರಲಾ ತಾಕುರಾಣೀ . ಏ ಪದ ರಚನೇ ಮುಂ ನ ಕರೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ . ಲೇಖೇ ಸಾರಲಾ ದಿಅಂತಿ ಮೋತೇ ಯಾಹಾ ಆಜ್ಞಾ .. ಜನ್ಮಹುಂ ಮೂರ್ಖ ಮುಂ ಪಡಿನಾಂಹಿ ವಿದ್ಯಾ . ನ ಜಾಣೈ ಜಪ ಮಂತ್ರ ನುಂಹೈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ .. ಸೇ ಮಾತಾ ಪ್ರಸಾದೇ ಯಾಹಾ ಮನೇ ಮೋರ ಸ್ಪುರೇ . ಲೇಖೈ ಯೇ ವಸಿ ನೀಲ ಕಲ್ಪವಟ ಮೂಲೇ ..” ಇತಿ ತಂ ಪ್ರತಿ ಸಾರಲಾಯಾಃ ಅನುಕಂಪಾ ತೇನ ಸ್ವಮುಖೇನ ಪ್ರದರ್ಶಿತಾ .

ಮಹಾಕವಿ: ಸಾರಲಾದಾಸಃ ಉದ್ದೇಷ್ಟ ಸಾಧಕೋ ವಿಶಿಷ್ಟೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞಶ್ಚ ಆಸೀತ್ . ಸಾಧನಾಯಾಃ ಚರಮೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಸಮ್ನಾನಿತಶ್ಚ . ಪೂರ್ವಜನ್ಮೇಯಂ ಕಾಲಿದಾಸೋ ಬಭೂವ . ಜಾತಿಸ್ಮರತಾಂ ಪ್ರಮಾಣೇಕೃತ್ವ ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿ-ಮುನಿಪದವೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ . ತತ್ಪೂರ್ವಜನ್ಮವಿಷಯೇಽಪಿ ತೇನ ಭಣಿತಂ-

“ಪ್ರಥಮ ಜನ್ಮರೇ ಮುಂಹಿ ಹೇಲಿ ಕಾಲಿದಾಸ . ದ್ವಿತೀಯ ಜನ್ಮರೇ ಮುಂಹಿ ಮಹಾಕಾಲ ಧ್ವಂಸ .. ತೃತೀಯ ಜನ್ಮರೇ ಮುಂ ಸಾರ ಸಾರಲಾದಾಸ ಕವಿ . ಆಲು ಜನ್ಮೇ ಮುಂಹಿ ಮರ್ತ್ಯಮಂಡಲೇ ಜನ್ಮಿವಿ .. ಪ್ರತಿಜನ್ಮೇ ಮುಂಹಿ ಪಂದರಲಕ್ಷ ಕಥಾ ಭಾವಿ . ಚಾರಿಜನ್ಮೇ ಷಾರಿಏ ಲಕ್ಷ ಕಥಾ ಕಹಿವಿ .. ಉಕ್ತ ಕಥಾ ಕಹಿಸಾರಿ ಏ ಮರ್ತ್ಯಮಂಡಲ . ತೇವೇ ಜಾಇಂ ಹೋಇವಿ ಮುಂ ಶಿವ ದ್ವಾರಪಾಲ ..” ಇತಿ . ಕಾರ್ಯಾಂತೇ ಪಂಚಮೇ ಜನ್ಮನಿ ಶಿವದ್ವಾರಪಾಲೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತಾ . ಸ್ವಕೀಯ ಕವಿಕರ್ಮವಿಷಯೇ ತೇನೋಕ್ತಂ ಚಂಡಿಪುರಾಣೇ- “ಪ್ರಥಮೇ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದ್ವಿತೀಯೇ ಭಾರತ . ತೃತೀಯೇ ಲಿಖನ ಮುಂ ಕಲಿ ಶಿರೀ ಭಾಗವತ ..” ವಿಲಂಕಾ ರಾಮಾಯಣಂ(ದಾಂಡೀ ರಾಮಾಯಣ),ಮಹಾಭಾರತಂ ಚಂಡೀಪುರಾಣಾನಿ ಚ ಅಸ್ಯ ಸಮುಜ್ಜ್ವಲ ಗ್ರಂಥರತ್ನಾನಿ ಸಂತಿ . ವಿಲಂಕಾ ರಾಮಾಯಣಮಸ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಮಿಕೇ ರಚನಾ . ಶೈಲೀ ದಾಂಡಿವೃತ್ತಂ . ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಸಂಖ್ಯಾ ನಾಸ್ತಿ . ಯುದ್ಧವರ್ಣನಂ ಚಾತ್ರ - “ವಿಜಿಘೋಷ ದಾಲುಂಡಿ ಟಮಕ ನಿಸಾಣ . ವೀರವಾಜಾ ವಾದ್ಯ ಬಾಜೈ ಘನ ಘನ .. ರಾಲುತ ಮಾಹುಂತ ಪಾಇಕ ಪಂಡಿಕಾರ . ಸೇನಾಪತಿಮಾನೇ ಹೋಇಲೇ ಬಾಹಾರ .. ಸಾತಲಕ್ಷ ಪದಾತಿ ಪಾಂಚಲಕ್ಷ ರಥ . ಯೇಗಾರ ಸಹಸ್ರ ಮತ್ತಹಸ್ತೀ ಉದಂಡ ಏ

ಕ್ಷೇತ್ರ .. ” ಚಾಂತೇ-” ರಾಮಾಯಣ ರಚನಾಕು ನಿರಂತರೇ ಘೋಷ . ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಣೇ ಭಜೇ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದಾಸ ..” ವಿಲಂಕಾ-ರಾಮಾಯಣಮನ್ಯ ಕವೇ: ನ ಕೃತಿರಿತಿ ಯೇ ಕಥಯಂತಿ ತೇಷಾಂ ಕೃತೇ ಉಪಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಗ್ರಹಣೀಯಂ . ನನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಃ ಸಾರಲಾದಾತಾತ್ ಭಿನ್ನಶ್ಲೋಕ . ಯತೋ ಹಿ ವಿಲಂಕಾ ರಾಮಾಯಣೇ- “ಸಾರಲಾ ದಾಸ ಶರಣ ಪಶೇ ಸೇ ಚರಣೇ . ಮೂರ್ಖ ಮುಂಹಿ ಅಪಂಡಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಿಂ ನ ಜಾಣೇ .. ಬುದ್ಧಿ ಧ್ಯಾನ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗ ಲಯ ಕಿಛಿ ನಾಂಹಿ . ಗ್ರಂಥ ಭೇದಿವಾಕು ಶಕ್ತಿ ಮೋರ ಅವಾ ಕಾಂಹಿ .. ಶ್ರೀ ಸಾರಲಾ ಚಂಡೀಂಕರ ಸದಾ ಅಟೇ ದಾಸ . ಆಜ್ಞಾರೇ ಮುಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಿಛಿ ಕರಿಛಿ ಅಭ್ಯಾಸ .. ಸೇ ಯಾಹಾ ಕರಂತಿ ಆಜ್ಞಾ ಮುಂ ತಾಹಾ ಲೇಖ್ಯೆ . ಅಪಂಡಿತ ಮೂರ್ಖ ಮೋರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನ ನಾಂಹಿ ..” ಇತಿ . ಅಪಿ ಚಾತ್ರ- “ಜಯ ಜಯ ಅಪರ್ಣಾ ಗೋ ತೋ ಪಾದೇ ಶರಣ . ಸಾರಲಾ ದಾಸಕು ಮಾತ ಕರ ಪರಿತ್ರಾಣ .. ಆಹೇ ಸಾಧು ಸುಜ್ಞಾನೇ ಮೋರ ನಿವೇದನ . ದೋಷಾ ದೋಷ ಥಿಲೇ ಕ್ಷಮಾ ಕರಿವ ಆಪಣ . ಝಂಕಡ ವಾಸಿನೀ ಮಾತ ಅಭಯಾ ಕೃಪಾರೇ . ಜನಹಿತೇ ಏ ಗ್ರಂಥಕು ಕಲಿ ಮುಂ ಭಾಷಾರೇ ..” ಇತಿ ಗ್ರಂಥಕೃತ್ವಿವಕ್ಷಾ ಸ್ಥಾಪ್ತ . ಚಂಡೀಪುರಾಣಂ ದೇವೀಭಾಗವತನಾಮ್ನಾ ಖ್ಯಾತಂ ಕಿಂತು ನ ದೇವೀಭಾಗವತಸ್ಯಾನುವಾದಂ . ಮಾಹೇಶ್ವರ್ಯಾಃ ದುರ್ಗಾಯಾಃ ಅವತಾರ ಪ್ರಸಂಗೋಽತ್ರ ವರ್ಣಿತಃ ಸ್ವತಂತ್ರರೀತ್ಯಾ . ಅನುಪಮ ಚರಿತ್ರಾಣಾಂ ವರ್ಣನಮಪಿ ಅತ್ರ ಕಾಲ್ಪನಿಕಂ . ವರ್ಣನಾವಿಲಾಸೋಽತ್ರ ಚಮತ್ಕಾರಃ . ರೂಪವರ್ಣನ- ಯುದ್ಧವರ್ಣನ-ಪ್ರಸಂಗೇ ಚ ಕವೇಃ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯಂ . ತಥಾಹಿ ಮಹಿಷಾಸುರಸ್ಯ ಅಭಿಯಾನ ಪ್ರಸಂಗೇ- “ಯೇತೇಬೇಲೇ ದುರಾಂತಕ ಮಾಡಿ ಯಾಲುಅಛಿ . ಜನ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಿತೇ ನ ರಹಂತಿ ಕಿಛಿ .. ಯೇಸನೇಕ ವನಸ್ತ ಭಾಂಗಂತಿ ವಾತ ಘಾತೇ . ಸೇಹಿಪರಿ ಹುಂತಿ ದೈತರ ಪಾದ ಘಾತೇ .. ದೇವೇ ಅಪಸರಂತಿ ಯೇವಣ ಬಲ ದೇಖಿ . ಮಾನವ ಮಾತ್ರಕು ಧಾರ ಕಿಸ ತಾಹಾ ಲೇಖಿ .. ಗಾಂಧಾರ ದೇಶ ಪಾರಿಜಾತೇಕ ದೇಶ ನೇಪಾಲಿ ದೇಶ ವಾರಸ್ವತೀ . ಸಕಲ ದೇಶಮಾನ ಹೋಲುಂಛಂತಿ ಸಂಧಂತಿ .. ನಾಟ ಚೋಟ ಕರ್ಣಾಟ ತಿಹುಡಿ ಚುಂದೇರೀ . ಭಾಂಗಿಣ ನಗ್ರಂತ ಭಂಡಾರ ದೂರ ಕರಿ ..” ಇತಿ . ರೂಪವರ್ಣನಾಯಾಂ ಕವೇಃ ಕೌಶಲಮತ್ಯಂತಂ ಉಪಭೋಗ್ಯಂ . ಚಂಡಮುಂಡಮುಖಾಭ್ಯಾಂ ದುರ್ಗಾರೂಪವರ್ಣನಮತ್ರ ಮನೋರಮಂ- “ಸ್ವಾಮಿ ನವಸೃಷ್ಟಿ ರಚಂತಾ ಛಾಡಿಣ ಪ್ರಜಾಪತಿ . ಕೇತೇಕಾಲ ಗಢಿಲಾ ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಕಾಂತಿ .. ಅತ್ಯಂತ ಸಮತ ನೋಹೈ ವಕ್ಷ ಸ್ಥಲ . ತಥಿ ಉಪರೇ ಭಾರಾ ತಾಹಾರ ಕುಚ ಮಂಡಲ .. ಏತೇ ಬಡ ಭಾರಾ ಅಟ್ಟೆ ಕ್ಷೀಣ ಮಧ್ವಿ . ಉಚ್ಚುರ್ಗ ನೋಹೈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಟ್ಟೆ ಸುಭಾಗಿ .. ಅನೇಕ ಯುಗೇ ಘಟಣಾ ಕಲಾ ಸ್ಥಿರೀ ರತ್ನಕಾಂತಿ . ಭಾಂಗಿ ಕೇತೇಬೇಲೇ ಸೇ ಗಢಿವ ಪ್ರಜಾಪತಿ ..” ಇತಿ . ಸಾರಲಾವೂರ್ವಂ “ಮಹಾಭಾರತ” ಮಿತಿ ವಿಶಾಲೋ ಗ್ರಂಥ ಓಡಿಆ ಸಾಹಿತ್ಯೇ

ಪ್ರಾಗೇವ ನಾಸೀತ್ . ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ವಾನ್ ಸಾರಲಾದಾಸಃ
 ಉತ್ಕಲಭಾಷಯಾ ಸರ್ವಾದೌ ಮಹಾಭಾರತಸ್ಯ ಆಯೋಜನಂ ಚಕಾರ . ಸ್ವತಂತ್ರ
 ಶೈಲ್ಯ ತೇನ ಮಹಾಭಾರತಸ್ಯ ವಿಷಯವಸ್ತು ಆದಿಶಕ್ತಿಕಟಾಕ್ಷೇಣ ಉಪಸ್ಥಾಪಿತಂ .
 ತಥಾಹಿ ಮಹಾಭಾರತೇ- ಅಗಾಧ ಸಾಗರ ಏಹು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ . ಸಬು ಸಂಚಪಿ
 ಕಹಿಲೇ ಹೇಬು ಅಪ್ರಮಿತ .. ಏನನ ಬಿಚಾರಿ ರಿಕೇ ರಿಕೇ ಯೇ ಕಹಿಬಿ . ಮೋ ಹೃದೇ
 ಮಾಲಾ ಪರಮ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ದೇವೀ .. ಇತಿ . ಲಕ್ಷಶ್ಲೋಕಯುಕ್ತಂ ಅಷ್ಟಾದಶಪರ್ವ
 ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಮಹಾಭಾರತಂ ವ್ಯಾಸಕೃತಂ ತಾವತ್ 1-ಆದಿಪರ್ವ 2-ಸಭಾಪರ್ವ 3-
 ವನಪರ್ವ 4-ವಿರಾಟ ಪರ್ವ 5-ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವ 6-ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ 7-ದ್ರೋಣ ಪರ್ವ
 8-ಕರ್ಣಪರ್ವ 9-ಶಲ್ಯಪರ್ವ 10-ಸೌಪ್ತಿಕ ಪರ್ವ 11-ಸ್ರೀ ಪರ್ವ 12-ಶಾಂತಿಪರ್ವ 13-
 ಅನುಶಾಸನ ಪರ್ವ 14-ಅಶ್ವಮೇಧ ಪರ್ವ 15-ಆಶ್ರಮಿಕ ಪರ್ವ 16-ಮೌಷಕ ಪರ್ವ
 17-ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನಿಕ ಪರ್ವ 18-ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಪರ್ವ ಪ್ರಮುಖಾನಿ ಅಷ್ಟಾದಶಾನಿ
 ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನಿ . ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತೇ ತು 1-ಆದಿ ಪರ್ವ 2-ಮಧ್ಯ ಪರ್ವ 3-
 ಸಭಾಪರ್ವ 4-ವನ ಪರ್ವ 5-ವಿರಾಟ ಪರ್ವ 6-ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವ 7-ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ
 8-ದ್ರೋಣ ಪರ್ವ 9-ಕರ್ಣ ಪರ್ವ 10-ಶಲ್ಯ ಪರ್ವ 11-ಗದಾ ಪರ್ವ 12-ಕಾಂಠಶಿಕಾ
 ಪರ್ವ 13- ನಾರೀ ಪರ್ವ 14-ಶಾಂತಿ ಪರ್ವ 15-ಆಶ್ರಮಿಕ ಪರ್ವ 16-ಅಶ್ವಮೇಧ
 ಪರ್ವ 17-ಮೂಷಲೀ ಪರ್ವ 18-ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಪರ್ವ ಭೇದೇನ ಭಿದ್ಯಂತೇ
 . ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಸಕೃತ ಮಹಾಭಾರತಂ ಕದಾಚಿತ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ .
 ಕದಾಚಿತ್ ಸ್ವತಂತ್ರಮತಮುಪಸ್ಥಾಪಿತಂ . ಮಹಾಭಾರತಸ್ಯ ಅಂತಿಮ ಯುದ್ಧ
 ಸಮಯೇ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ರಕ್ತನದೀ ಸಂತರಣ ಪ್ರಸಂಗಂ ಸಾರಲಾದಾಸಸ್ಯ
 ವರ್ಣನ ಅತೀವ ಭಯಾನಕಂ . ರಣ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ರಕ್ತನದೀ ಗಭೀರಾ ಪ್ರವಹತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ
 ಸ್ತೋತಸ್ವಿನೀ . ಮೃತಶವಾ ಭಾಸಮಾನಾ . ಏಕಪಾರ್ಶ್ವದಪರಪಾರ್ಶ್ವಂ ಯಾತುಂ
 ಯದಾ ಸಃ ಏಕೈಕಾನ್ ಶವಾನ್ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ತದಾ ತೇ ರಕ್ತನದ್ಯಾಂ ನಿಮಜ್ಜಂತಿ .
 ಕಿಯತ್ಕಾಲಮಪಿ ತಂ ಧಾರಯಿತುಂ ಸಮರ್ಥಾ ನ ಭವಂತಿ . ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ
 ಚಿಂತಾ ದುರ್ಯೋಧನ ಮನಸಿ ಜರ್ಜರಿತಾ ಅಕಸ್ಮಾತ್ಃ ಅಪರ ಶವಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ .
 ಸಃ ಹೃಷ್ಟಪೃಷ್ಟ ಆಸೀತ್ . ಬಲಿಷ್ಠ ಚ ಆಸೀತ್ . ತಪ್ಪಷ್ಟಮಾದಾಯ ಸುಖೇನ ನದೀ
 ಪಾರಿತಃ . ಉಕ್ತಂ ಚ- “ಕೇಹಿ ರಕತ ನದೀರು ನ ಕಲೇಕ ಪಾರಿ . ಕೇವಣ ಮಹಾತ್ಮಾ
 ಮೋರ ಏಡೇ ಉಪಕಾರೀ ..” ಇತಿ ಕಸ್ತ್ವಂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಮಮ ಪರಮ ಸಹಾಯಕ
 ಇತಿ ಮನಸಿ ನಿಧಾಯ ಯದಾ ಶವಂ ಸಮ್ಖೀಕೃತಃ ಭೋ ಭೋ ಇತಿ ಸ್ವರೇಣ
 ಕ್ರಂದಯಾಮಾಸ . ಲಕ್ಷಣಕುಮಾರೋಽಸೌ ಮಹಾತ್ಮಾ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ಪುತ್ರ
 ಆಸೀತ್ . ಕ್ರಂದನರತೋ ದುರ್ಯೋಧನಃ ಭಣತಿ- ಏ ಸೋಮ ವಂಶರೇ ತುಹಿ
 ಏಕಾ ಪುತ್ರ ಗೋಟಿ . ವಂಶ ವೃಡಾಇಲಾ ಮೋರ ಕಾಟಿ ದೇಲಾ ತೋಟಿ .. ಜನ್ಮ
 ತಾರು ಆಜಿ ಯಾವ ಚಾಹಿ ತೋರ ಮುಖ . ವಂಚುಥಿಲಿ ಏವೇ ಮುಂಹಿ ಹೋಇಲಿ

ನಿರೇಖ .. ನೇತ ಪಾಟ ಪತನೀ ಯೇ ನಾನಾ ಪುಷ್ಪಗಭಾ . ರಕತೇ ಕರ್ದಮ ಏವೇ
ಹೋಇಲಾರೇ ವಾವಾ .. ಅಮರಾವತೀರ ಪ್ರಾಯೇ ತೋ ಭುವನ ಗೋಟಿ . ತಾಹಾ
ತು ಉಪೇಕ್ಷಾ ಕರಿ ರಕ್ತಮಾಂಸೇ ಲೋಟಿ .. ಮೃಗನಾಭ ಕಸ್ತೂರಿ ಮುಂ ತೋ ದೇಹೇ
ಲೇಪೈ . ಏವೇ ಪೋತಿ ಯಾಲು ಅಭಿ ಮಾಟಿರೇ ಮಿಶಾಇ .. ಅತಿ ಸುಕುಮಾರ
ತುರೇ ಕುಮಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ . ವರ್ಷೇ ವಾಹುನಿಲೇ ತೋರ ನ ಸರಿವ ಗುಣ .. ವಾವು
ನವ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಿಂತಾ ಭಾಡಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ . ಕೇತೇಕಾಲ ವಸಿ ಯತ್ತೇ ಗಡಿಲಾ ತೋ
ಮೂರ್ತಿ .. ಮೋಹರ ಪರಾಏ ಪಿತಾ ತೋರ ಆಲು ನೋಹು . ತೋಹರ ಪರಾಏ
ಪುತ್ರ ಜನೇ ಜನೇ ಹೇಲು .. “ ಇತ್ಯತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ಮನೋದಶಾ ಸಾರಲಾ
ಸಾಹಿತ್ಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರಾ ಪ್ರತೀಯತೇ . ಸ್ಥಾನ ಕಾಲ ಪಾತ್ರಭೇದೇನ ಬಹುಷು ಕ್ಷೇತ್ರೇಷು
ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತಸ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕ್ರಿಯತೇ . ಪರ್ವಭೇದೇನ ಸಾರಲಾ
ಮಹಾಭಾರತೇ ವಿಶೇಷತಾ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ . “ಯಾ ನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂ
ಜಾಗರ್ತಿ ಸಂಯಮೀ . ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಗರ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾ ನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ
..” ಇತಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾವಾಕ್ಯಂ ತೇನ ಸರಲ ಭಾಷಯಾ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ
. ತಥಾಹಿ- “ಪ್ರಾಣಿಂಕಿ ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ವಿಭಾವರೀ ಪರಿ . ತಂಹಿರೇ ಯೋಗೀ ಜನ
ಹುಅಂತಿ ಉಜಾಗರೀ .. ಏಇ ಯೇಂಲು ಜಾಣ ಪ್ರಾಣೀಂಕ ದಿವಸ . ಯೋಗೀಜನ
ಮಾನಂಕು ಸೇ ಅಂಧಾರ ಸದೃಶ .. ಇತಿ ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ “ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ಯಥಾ
ವಿಹಾಯ” ಇತ್ಯಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಸರೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಉಕ್ತಂ- ಚೇರಾ ಲುಗಾ
ಭಾಡಿ ನೂಆ ಪಿಂಧಿಲಾ ಪರಾಏ . ಆತ್ಮಾ ಯಾಇ ಕರಿ ಪುಣಿ ನೂಆ ದೇಹ ಪಾಏ
.. ಆತ್ಮಾಕು ಟಿ ಶಸ್ತ್ರ ಕೇವೇ ನ ಪಾರೈ ಕಾಟಿ . ಅಗ್ನಿ ಪೋಡಿ ನ ಪಾರಂತಿ ಆತ್ಮಾಕು
ಕಿರೀಟಿ .. ಸಥಾಇ ನ ಪಾರೇ ಪುಣಿ ತಾಹಾಕು ಯೇ ಜಲ . ಸುಖಾಇ ನ ಪಾರೇ ತಾಕು
ಅಣುಏ ಅನಿಲ .. ಇತಿ ಗೀತಾಯಾಃ ಗೂಢತತ್ತ್ವಂ ತೇನ ಸ್ವಮುಖೇನ ಪ್ರಕಂಪಿತಂ
. ಮಹಾಕವಿ ಸಾರಲಾದಾಸ ಉತ್ಕಲಸ್ಯ ವರಪುತ್ರಃ . ಓಡಿಆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೇ ತಸ್ಯ
ಅವದಾನಮವರ್ಣನೀಯಂ . ಅನುಪಮಾ ತಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ . ತಸ್ಮೈ ಭಾರತೀ
ವರಪುತ್ರಾಯ ನಮೋ ನಮಃ .

ಸಹಾಯಕ ಗ್ರಂಥಾಃ

1. ಶಾರಲಾ ಚರಿತ- ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ರಥಃ
2. ಸಾರಲಾ ಸ್ಮರಣಿಕಾ-ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತ್ತಿಃ
3. ಸಾರಲಾ ದಾಸ- ಪಠಾಣಿ ಪಟ್ಟನಾಯಕಃ
4. ಓಡಿಆ ಸಾಹಿತ್ಯರ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಪರ್ಕರೇ-1ಮ ಭಾಗ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹೇಮಂತ
ಕುಮಾರ ದಾಸಃ ಅಧ್ಯಾಪಕಃ ನಿಶಾಮಣಿ ಮಿಶ್ರಃ
5. ಪ್ರಫೇಸರ ಕೃಷ್ಣಚಂದ್ರ ಸಾಹು ರಚನಾ ಸಂಭಾರ-5ಮ ಭಾಗ
6. ಓಡಿಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸರ ಸಮಾಲೋಚನಾ-ವಿನಾಯಕ ಮಿಶ್ರಃ

7. ಓಡಿಸಾರ ಇತಿಹಾಸ-ಪ್ಯಾರೀಮೋಹನ ಆಚ್ಯಾಯಃ
8. ಓಡಿಶಾರ ನೂತನ ಇತಿಹಾಸ, 1ಮ ಭಾಗ ವಿನಾಯಕ ಮಿಶ್ರಃ
9. ಸಂಧ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಓಡಿಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏಕಾಡೇಮೀ
10. ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತ -ಆದಿಪರ್ವ1ಮ ಖ-ಸಂಗ್ರಾಹಕ -ಆರ್ತ್ವವಲ್ಲಭ ಮಹಾಂತಿಃ
11. ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತ -ಆದಿಪರ್ವ2ಯ ಖ-ಸಂಗ್ರಾಹಕ -ಆರ್ತ್ವವಲ್ಲಭ ಮಹಾಂತಿಃ
12. ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತ -ಮಧ್ಯಪರ್ವ1ಮ ಖ-ಸಂಗ್ರಾಹಕ -ಆರ್ತ್ವವಲ್ಲಭ ಮಹಾಂತಿಃ
13. ಸಾರಲಾ ಮಹಾಭಾರತ -ಮಧ್ಯಪರ್ವ2ಯ ಖ-ಸಂಗ್ರಾಹಕ -ಆರ್ತ್ವವಲ್ಲಭ ಮಹಾಂತಿಃ
14. ಓಡಿಆ ಸಾಹಿತ್ಯರ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಪರ್ಕರೇ-1ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹೇಮಂತ ಕುಮಾರ ದಾಸಃ, ನಿಶಾಮಣಿ ಮಿಶ್ರಃ
— ಲೇಖಕಃ - ನಂದಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರಃ

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

—
mahAkaviH sAralAdAsaH

pdf was typeset on October 7, 2021

—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

